

Discurs de la Rectora de la UIB, Montserrat Casas

Inauguració de l'any acadèmic 2008-2009

Ara fa vint anys es va signar a Bolonya la Carta Magna de les universitats europees. Noucents anys després de la creació de la primera universitat i quatre anys abans de la supressió definitiva de les fronteres intracomunitàries, els rectors de les universitats varen manifestar la seva voluntat de convertir les universitats del vell continent en un referent mundial a fi que fossin la base de la societat del coneixement. Deixeu-me assenyalar algunes de les idees del text que avui continuen essent completament vigents. En el preàmbul es declara: «Que el futur de la humanitat depèn en gran mesura del desenvolupament cultural, científic i tècnic que es crea en els centres de cultura, coneixement i recerca que són les autèntiques universitats.»

En els principis fonamentals es remarca, per tant, que l'activitat docent és indissociable de l'activitat d'investigació, a fi que l'ensenyament segueixi tant l'evolució de les necessitats com de les exigències de la societat i dels coneixements científics, i a més a més, que així cal tenirho en compte en la selecció del professorat. Així mateix, es posa de manifest que el diàleg permanent i el rebuig a la intolerància fan de la Universitat un lloc d'encontre privilegiat on els professors tenen la capacitat de transmetre el saber i els mitjans per desenvoluparlo amb la recerca i la innovació, i els estudiants tenen el dret, la voluntat i la capacitat d'enriquirse amb tot això. D'aquesta manera s'iniciava un camí que els governs de diferents països han anat consolidant independentment dels canvis polítics. En aquell moment la nostra universitat era molt jove, només tenia 10 anys d'existència, però molts dels que en formàvem part teníem el ferm propòsit de transformarla en una autèntica universitat amb una clara projecció nacional i internacional. El meu agraïment a tots ells, professorat, personal

d'administració i serveis i alumnat, que al llarg d'aquests anys, moltes vegades amb mitjans molt escassos, han fet de la UIB un lloc de formació, que ha contribuït de manera important a la cohesió social del nostre entorn, a la seva sostenibilitat i a la creació de riquesa, i que en alguns àmbits té també una clara projecció internacional.

Tal com ha posat en evidència el Secretari General, el camí recorregut ha estat molt llarg, i no voldria passar per alt que en el transcurs d'aquest temps tothom ha parlat en algun moment de Bolonya, uns per alabar el projecte, d'altres per criticarlo, els uns amb més fonament que els altres.

Ens podríem preguntar què ha fet la Universitat de les Illes Balears per adaptar-se de manera efectiva als principis fonamentals i a l'esperit de la Carta Magna de les universitats europees.

Doncs deixeu-me dir que hi ha molta feina feta: 27 títols de màster adaptats a l'espai europeu i 13 doctorats amb menció de qualitat, alguns dels quals renovats fa poc amb la màxima qualificació, han suposat un increment respecte al curs anterior del 165% en els estudiants de màster i d'un 14% en els de doctorat. Aquesta oferta de títols oficials, juntament amb la dels títols propis, ha permès que un total de 1.852 estudiants, dels quals el 22% procedien d'altres països, hagin cursat la seva especialització a la UIB, començant-se així a fer visible la nostra clara vocació internacional.

Per una altra part, el curs 20072008 ha estat marcat pel procés d'adaptació de les titulacions de grau, els plans d'estudis de les quals han estat ja elaborats per les diferents comissions de treball i després de la seva aprovació pel Consell de Govern i el Consell Social seran sotmesos al procés de verificació de l'ANECA per tal que puguin posarse en funcionament el curs acadèmic 20092010.

Així, s'han reduït les titulacions actuals donant compliment al mandat de disposar d'estudis de grau més generals per deixar

l'especialització per als postgraus. Una adaptació que també ha estat marcada per l'opinió dels agents socials implicats. Des d'aquí vull agrair públicament la feina feta a tots els membres de la UIB i a les persones externes a la nostra universitat que han participat amb la seva experiència en les sessions de treball de cada una de les comissions i que han fet possible aquest canvi.

L'aplicació del nou projecte necessitarà, indubtablement, més infraestructures i recursos humans per donar a l'alumnat una atenció més personalitzada. Així, tal com ens ha dit el professor Antoni Colom en la seva lliçó inaugural, hem d'ajudar cada estudiant a construir el seu propi coneixement, que li permetrà després enfrontarse amb garanties d'èxit al laberint del món, fentlo conscient de la necessitat d'aprenentatge al llarg de tota la vida. Estam segurs que per aconseguir aquest objectiu gaudirem del suport de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, perquè del que fem ara dependrà en part el futur de les noves generacions. Així, també, podrem posteriorment iniciar amb garanties de qualitat i de sostenibilitat les possibles noves titulacions de grau i de postgrau que la societat demani i que el Govern de les Illes Balears i el Consell Social de la Universitat aprovin.

En aquest punt, qualcú podria tenir també la temptació de demanar-se: a la Universitat, no n'hi ha prou de professorat i de personal d'administració i serveis? Doncs permeteume que posi un exemple: en unes recents jornades que tingueren lloc a la Universitat Menéndez Pelayo, on parlàvem sobre la governabilitat a les universitats, m'explicava el rector de la universitat danesa d'Aarhus que la seva universitat ocupava el lloc 93 del rànquing de Xangai: tenia 35.000 estudiants, 8.500 persones de plantilla i 650 milions d'euros de pressupost. Jo li vaig dir: «La UIB està més enrere en el rànquing, però seria estrany que no fos així, atès que té més de la meitat dels teus estudiants, però la setena part del teu pressupost i de la teva plantilla». Quan parlem d'Europa, cal que tots sapiguem què vol dir en l'àmbit universitari. Aprofito per fer públic que els membres de la Conferència de Rectors de les

Universitats Espanyoles ja hem acordat que no acceptarem rànquings de les nostres universitats que no vagin acompanyats de la indicació del pressupost i de la plantilla de cadascuna.

Malgrat tot, la nostra universitat s'ha mantingut en molts àmbits ben posicionada gràcies al sobreesforç dels investigadors. Som en aquests moments la tercera universitat espanyola quant al percentatge de projectes aprovats per professors de plantilla, tot i que tenim altres indicadors que ens cal millorar, com el nombre de tesis doctorals. Hem de seguir treballant en aquesta línia sense oblidar la tercera missió de la Universitat: la transferència de coneixement.

La primera i més importat transferència que fa la UIB és la formació. Permeteu-me que us recordi que són més de 36.000 els titulats que s'han posat al mercat de treball durant aquests 30 anys de vida. I què en pensen, els titulats, de la nostra universitat? Doncs dels entrevistats els darrers anys, el 80% varen trobar feina abans de sis mesos i tornarien a fer la mateixa carrera a la UIB, i el 70% desenvolupen una feina en consonància amb la seva formació. Al cap de tres anys d'haver-se graduat, el 90% està en actiu i satisfet amb la feina que fa.

Estic segura que una bona part d'aquests resultats són també deguts a la bona feina feta des del Departament d'Orientació i Inserció Professional de la Fundació UniversitatEmpresa, un servei a tots els universitaris de les Illes Balears, des d'aquest any també amb una delegació a Menorca i a EivissaFormentera, que té anualment 3.000 usuaris i tramita més de 1.100 ofertes de treball i més de 300 contractes amb les gairebé 700 empreses i entitats col·laboradores. Un servei, però, que necessita el suport adient per poderse mantenir.

Però on queda més ben reflectida la tercera missió de la nostra institució és en el procés d'innovació, del qual m'agradaria destacar el programa d'antenes tecnològiques impulsat des de la Fundació UniversitatEmpresa, juntament amb la Direcció General de Recerca,

Desenvolupament i Innovació i amb la col·laboració d'altres entitats del món empresarial, que va aconseguir aportar en la darrera edició més de 3 milions d'euros en projectes d'innovació empresarial.

A partir del proper mes de novembre la Fundació Universitat-Empresa estarà ubicada devora el camí de Passatemp, just a un quilòmetre de Son Lledó. Des d'allà seguirem apostant per la creació d'empreses mitjançant el programa Reset per a joves emprenedors, que hem pogut impulsar amb el suport d'entitats financeres i de la Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació. Volem que aquest programa, juntament amb d'altres, ens ajudi a valorar la recerca de la UIB com a benefici social i empresarial per col·laborar més en la creació de riquesa. En aquest aspecte, també tenim gran part de les nostres esperances posades en el nou pla de ciència i innovació de les Illes Balears 2009-2012, que reconeix clarament que els indicadors de producció científica de la nostra comunitat autònoma són alts (només tenim per davant Cantàbria), malgrat que la despesa per investigador i el nombre d'investigadors estan clarament per sota de la mitjana estatal. Això vol dir que aquesta és una comunitat científica de qualitat, però els grups competitius tenen una situació d'extrema fragilitat per manca de massa crítica. La primera convocatòria de places postdoctorals i la seva continuïtat en els propers anys, així com l'inici d'una convocatòria de places *tenure track*, que després es podrien incorporar al programa IBREA previst en el nou pla, seran sens dubte novetats molt benvingudes per tots els investigadors de les Illes Balears. A tot això cal afegirhi la necessitat de programes de suport als grups emergents, que ajudaran també al necessari increment del nombre d'investigadors.

La Universitat té com a principal objectiu per al proper curs preparar la implantació dels nous plans d'estudis ja verificats amb totes les garanties de qualitat per assegurarne l'homologació. Això comporta una adaptació dels recursos humans a les noves necessitats. El nou document de plantilla de la UIB, juntament amb l'estatut del professorat que està preparant el Ministeri de Ciència i Innovació, configurarà la dedicació del professorat a les diferents

tasques de docència, recerca, innovació i gestió i les seves possibilitats de promoció. En l'àmbit del personal d'administració i serveis s'ha fet un esforç per posar fi a la precarietat laboral dels contractes temporals. La recent aprovació de l'ordre de funcions dels diferents cossos i escales serà el marc per a l'elaboració del nou document de plantilla del PAS, que tindrà com a eix fonamental la valoració de les capacitats i competències per a la promoció personal i professional.

A més a més, l'estatut de l'estudiant, que ja està elaborant el Ministeri, juntament amb la necessària adaptació del nostre Reglament acadèmic, serà el marc de drets i deures de les activitats docents.

El procés de formació ha d'anar lligat a una adequada projecció externa. La societat ha de conèixer el treball de la Universitat i aquesta ha de tenir una bona visibilitat en el món social i cultural. Per això tenim una programació global oberta a tothom, que aquest any tindrà com a principal objectiu aconseguir un portal virtual de cultura que contribuirà a fer més accessibles les activitats a les seues universitàries i a fer de la UIB la universitat de totes les Illes Balears.

Així mateix, en el transcurs d'aquest any acadèmic inaugurarem l'ampliació dels Serveis científicotècnics, esperem finalitzar les obres de can Oleo, un cop ja acreditat a través del COFIU el pressupost per durles a terme, i també poder corregir algunes deficiències estructurals d'una part de l'edifici Mateu Orfila i Rotger, cosa que comportarà una ampliació d'espai.

M'agradaria remarcar que l'edifici interdepartamental II i el d'aules per als estudis d'Arquitectura Tècnica són infraestructures indispensables per assolir posteriorment l'homologació de les titulacions, així com l'ampliació del Centre de Tecnologies de la Informació, prevista per a aquest curs.

Però el futur de la Universitat cal sempre mirarlo a llarg termini, i així l'ha dissenyat el Ministeri en la seva estratègia Universitat 2015, encaminada a la modernització de la institució, per adaptarla als nous reptes socials mitjançant la promoció de l'excel·lència en tots els seus àmbits.

Aquest projecte estratègic de quinze punts té com a principals objectius la internacionalització de la Universitat mitjançant l'impuls de l'activitat formativa i d'investigació, l'increment de l'impacte dels resultats de l'activitat de recerca i l'avaluació individual i col·lectiva de tota l'activitat universitària. La seva primera acció és el programa de Campus d'excel·lència internacional. Un programa en el qual la nostra universitat presentarà un projecte que li permeti convertir-se en un centre atractiu i reconegut internacionalment. Un projecte que ens ha de permetre en una primera etapa millorar l'espai de convivència i treball de tota la comunitat universitària i posteriorment incrementar els recursos humans.

En particular, el pla de millora de la qualitat del campus tot just iniciat amb el bus circular per facilitar l'ús del transport públic s'ha de veure complementat per la substitució de l'edifici prefabricat per un centre de postgrau i d'acolliment integral dels estudiants i professors d'altres països, als quals la UIB ha de poder oferir possibilitats d'allotjament. Al mateix temps, el campus ha d'aproparse més al món empresarial, un apropament ja iniciat amb la ubicació d'instituts i grups de recerca al ParcBIT, i ha de poder oferir a les empreses que ho sol·licitin els laboratoris per poder dur a terme les seves activitats de recerca.

L'ampliació dels intercanvis internacionals és un dels indicadors que ens permetrà avançar cap al futur. Durant aquest curs acadèmic participem per primera vegada en un programa ERASMUS Mundus amb 11 universitats europees i 9 de la ribera sud de la Mediterrània que ha de contribuir a afavorir la mobilitat de grau, de postgrau, de personal docent i investigador i de personal d'administració i

serveis. Tenim també les primeres beques perquè estudiants iberoamericans puguin venir a fer l'especialització a la UIB. A això cal afegirhi l'organització d'encontres i reunions científiques amb reconeixement internacional per part dels grups de recerca i instituts, que suposen un element més de la projecció externa de la nostra universitat. A tall d'exemple volem mencionar la recent organització, per primera vegada, d'encontres científics entre l'Institut de Física Interdisciplinària i Sistemes Complexos i l'Institut Max Planck de Dresden a la nostra universitat.

Aquest és el nostre projecte. Un projecte que volem que il·lusioni estudiants, professors i personal d'administració i serveis d'ací i que sigui atractiu per als d'altres universitats. Un projecte en el qual esperem comptar amb la complicitat de la comunitat autònoma per exemple a l'hora de gestionar els crèdits a interès zero del Ministeri de Ciència i Innovació i del qual volem que també se'n beneficiïn les empreses participants. Esperem que no haguem de fer nostra la frase d'un líder polític que ja no està actiu: «Tenim projecte i potser no tindrem doblers, però més trist seria tenir doblers sense tenir idees.»

Ara, després del discurs del president, procedirem a la inauguració del curs acadèmic número trenta de la nostra universitat, però permeteume abans recordar l'etimologia de la paraula «inaugurar». Els antics etruscs, grecs i romans tenien el costum de consultar els àugurs, sacerdots que suposadament interpretaven la voluntat dels déus i feien prediccions del futur tot observant el vol de les aus o altres signes naturals. Els nostres auguris personals per al curs que estem a punt d'encetar són optimistes pel que fa al treball de tots els membres de la comunitat universitària, però també ens diuen que, en època de crisi, d'on no convé retallar és de les partides pressupostàries d'educació, recerca i innovació, perquè, com molt bé diu Joan Alcover, «la soca més s'enfila com més endins pot arrelar».

President, us desitjo també uns auguris favorables i que us ajudin a traduir en l'àmbit més proper allò que diu la Carta Magna de les

universitats europees, signada a Bolonya ara fa vint anys: que el futur de les nostres illes depèn també en gran mesura del futur de la Universitat.

Moltes gràcies.